

آموزگاری شکیبا

ایمان مرصعی

شعر با همه قدمتی که دارد هنوز از حال و هوایی تازه برخوردار است. در جهان رنگ‌ها و شکل‌های فراوان، آنچه هنوز می‌تواند رونق و معنا داشته باشد، شعر است. شعری که همان حالات قدیم را به واسطه عناصر نو بیان می‌کند. بیان شعر کلاسیک ما به‌ویژه قالب غزل، همواره بیانی استعاره‌گرا و تصویرپرداز بوده است. تلاش عجیب شاعران در یافتن تصاویر نو و به اشتراک گذاشتن آنها بود که به سبک پرماجرایی هندی رسید. شنا در بحر این جنس از شعر برای طراحان و اهالی هنرهای تجسمی ما می‌تواند دردانه‌های فراوان در ایده‌پردازی به همراه داشته باشد. از نکته‌سنجی‌های بیدل گرفته تا صائب، همه نشانگر رویکرد آنها در دو بخش کشف گوشه‌های روزانه زندگی و ساختن بیان‌های تازه در شعر بوده است. شاعران اصیل سبک اصفهانی با کاستن از حالت روایی و گفتاری شعر کلاسیک، به سمت ایجاد شعری تصویری حرکت کردند. توجه قابل توجه به فرم شعر، هرچند به شکل مقطع، در این دوره شعر فارسی است که برجسته‌تر می‌شود؛ به این معنا که شاعر سبک هندی سعی می‌کرد با استفاده از ارتباط طبیعی که بین گل و ساقه و عطر و ریشه برقرار است نوعی ارتباط ساختاری در شکل شعرش ایجاد کند و زیاد در بند ارتباط قوافی نباشد. روی دیگر شعر این دوره تأکید بیش از اندازه به بیان است، بیانی که لطیف و ابریشمین می‌شود. سبب این اتفاق

قابل ردیابی است. این شخصیت بیش از آنکه در صدد به وجود آوردن تنش باشد، به سمت ایجاد فضای امنیت برای دوستان و علاقه‌مندان بود. در کنار آن تجربه سال‌ها تدریس ادبیات نیز مزید بر علت صبر ایشان در مواجهه با جوانان عرصه شعر بود، به طوری که ساعات زیادی را صرف آموزش و توصیه به تازه‌کاران شعر خراسان می‌کرد. روحیه معلمی باعث می‌شد تا به دور از هرگونه خودنمایی و خودپسندی به تصحیح همیشگی اشعار پیش‌سروده و حتی غزل‌های دوران جوانی‌شان مبادرت ورزد. دوستداران ایشان هیچ‌گاه با در بسته لطف و دانش‌شان مواجه نشدند. آرام همچون معلمی که به وظیفه‌اش می‌پردازد در جلسات شعری حاضر می‌شد و معمولا اگر خواهان و طلبه‌ای نبود به همان آرامی و بی‌ریایی به ترک مجلس می‌پرداخت. شاعری که علاوه بر کمالات باطنی، برخلاف برخی پسندها که به شاعران برجسته زده می‌شود، به وضع ظاهری خود رسیدگی و توجه قابل ملاحظه‌ای داشت. بی‌شک همه اهالی شعر خراسان که از نزدیک موفق به زیارت ایشان شده‌اند از آراستگی ظاهری‌شان به‌عنوان یکی از نکات مشخص شخصیت ایشان نام می‌برند. خراسان به علت دورافتادگی از پایتخت، سنت غنی ادبی و مردمان سخت‌کوش همیشگی یکی از قطب‌های اصلی ادبیات ایران بوده است. حضور استادانی مانند جاودان‌یاد غلامرضا شکوهی و محمد قهرمان برای جوانان این شهر و دیار پشتوانه‌ای همچون کوه و راهنمایی همچون خورشید بود. خالی شدن کرسی شعر ایشان در جلسات شعری خراسان، فقدان‌هایی بزرگ می‌نماید که شاید قرنی برای

چیزی نمی‌تواند باشد مگر یافتن و دخالت دادن بیش از اندازه مضامین و تصاویر تازه‌یاب.

شعر سبک هندی به علت استعداد شاعران و نزدیکی تاریخی به دوران پیشامعاصر از مؤثرترین دوره‌های شعری در سبک و سلیقه شعری دوره معاصر است. با کمی دقت درمی‌یابیم که اصول آموزش شعر در شعر امروز همچون سبک هندی بر تصویرگرایی و بیان دقیق و رقیق آن تأکید بسیار دارد.

جاودان‌یاد، استاد غلامرضا شکوهی، از آن دسته غزل‌سرایانی بود که دقت در دیدن را به قدرت تشبیهات و استعارات و دیگر عناصر خیال‌افزود و با قدرتی که در بیان داشت در شعر خویش وارد می‌کرد. آنچه در غزل‌های ایشان دیده می‌شود تصویرپردازی‌های شگرف و چندلایه از زندگی امروزی است. مطالعه و تسلط ایشان بر ادبیات کلاسیک نزد هیچ‌کدام از دوستان و همکاران ادبی‌شان پوشیده نیست؛ چه گاهی با بیان امثال ابیات از شاعران کلاسیک معروف و غیرمعروف باعث شگفتی مخاطب می‌شد. این دو ویژگی به ایشان یاری می‌رساند تا در کار غزل به راحتی از سرمایه‌های ساختاری و فرمی شعر کلاسیک بهره بگیرد و با کشف تصاویر و گوشه‌های امروزی زندگی به قالب غزل فارسی رختی نو بپوشاند. راهیان غزل ایشان همواره از ریزبینی و تیزبینی‌شان در غزل‌سرایي حظ و لذت برده‌اند. اضافه کنید بر اینها، روانی زبانی آثارشان را، قدرت بهره‌کشی ایشان از قوافی را و شخصیت درونگرا و غیرتهاجمی ایشان که به خوبی در غزل‌های متعددشان

ماه و از دست دادن ایمان بخشایشی شاعر جوان و خوش خلق خراسانی، در دههٔ آخر این ماه تا سال‌ها حالتی غم‌انگیز به این ماه پیشاپاییزی می‌دهد. مطمئناً کارها و زحمات ادبی این مردمان نیک‌سیرت از یاد هیچکدام از ادب‌دوستان خراسان نخواهد رفت. جایگزین کردن آن همه تجربه و این همه استعداد احتمالاً زمان زیادی خواهد برد. امید که ارواح پاک و پر از شعر ایشان در آرمزیدگی کامل الهی باشد.

جایگزینی و بازگشت سرمایه‌های چنین کلان، زمان لازم داشته باشد. زیبایی هر شهری به فرهنگ آن شهر بازمی‌گردد. فرهنگی که وابستگی مستقیم به فرهیختگانی مانند ایشان و دیگر پیش‌کسوتان شعر خراسان دارد. به جاست اگر ساز و کارهای تازه‌تری برای نزدیکی نسل جدید و قدیم در ادبیات خراسان به‌وجود آید تا از این سرمایه‌های معنوی به‌خوبی محافظت گردد. مرداد امسال داغ‌های بزرگی بر دل شاعران خراسان گذاشت. درگذشت شاعر پیشکسوت استاد غلامرضا شکوهی در دهل اول این

